

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 6 พ.ศ.2530-2534 รัฐมุ่งให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน และส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการตลอดชีวิต โดยจัดให้มีการประสานงานระหว่างการศึกษาในโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้สัมพันธ์ต่อเนื่องเสริมงานซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ มีพื้นฐานในการเรียนรู้ ได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทันท่วงทีทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งมีโอกาสพัฒนาทักษะและวิชาชีพที่จำเป็นอยู่ตลอดเวลา (สมาคมการศึกษานอกระบบ (ประเทศไทย) 2529 หน้า 89)

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีขอบเขตกว้างขวาง ทั้งในด้านพื้นที่กิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 รัฐบาลได้แถลงนโยบาย เมื่อ 27 สิงหาคม พ.ศ.2529 ใจความว่า

จะส่งเสริมและพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียนให้ สามารถจัดบริการทางวิชาการแก่เยาวชนและประชาชนตามความต้องการและความจำเป็น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว ชุมชนและการประกอบสัมมาอาชีพ โดย (1) พัฒนารูปแบบ และการเรียนการสอนในระบบนอกโรงเรียน เพื่อให้โอกาสและสนองความต้องการทางการศึกษาแก่เยาวชน และประชาชนผู้พลัดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจัดบริการทางการศึกษา ในด้านความรู้ข้อมูลข่าวสาร

ที่เป็นประโยชน์ ให้มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การอาชีพและการพัฒนาชุมชน (2) เร่งรัดพัฒนาการฝึกอบรมระยะสั้นแก่ผู้ที่ไม่มียานทำ ผู้ที่ต้องการเพิ่มรายได้ หรือผู้ที่ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพของงานที่ดำเนินการอยู่หรือผู้ที่ต้องการเปลี่ยนงาน เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานตามสภาพความต้องการของตลาดแรงงาน และสภาพ เศรษฐกิจสังคมแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งการฝึกอบรมผู้ขายบริการและสินค้าเพื่อพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (3) ปรับปรุงระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ โรงเรียน ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับกุลเสริมงานซึ่งกันและกัน ตามความ เหมาะสม โดยยึดหลักการให้เยาวชนและประชาชนได้รับการศึกษาตลอดชีวิตเป็น สำคัญ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ "ศอ.ศอ." 2530 หน้า 5)

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบในด้านการศึกษาของชาติจึงได้กำหนด แนวนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผน 6 (2530-2534) เป็นแนวทางในการทำงานร่วมกันไว้ 8 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ 2529 หน้า 5) ได้แก่

1. เพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษา โดยขยายการศึกษาเด็กก่อนประถมศึกษา คือเด็กเล็ก อนุบาลชนบท พัฒนาคุณภาพประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ส่งเสริมการ ศึกษาต่อและพัฒนาคุณภาพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เน้นการให้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาอาชีพและ คุณภาพชีวิต การรณรงค์เพื่อการรู้และการอ่านหนังสือ การฝึกอบรมระยะสั้น
3. การส่งเสริมการศึกษาเพื่อการอาชีพ
4. การส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม
5. การศึกษาเพื่อส่งเสริมพละนาามัย
6. การส่งเสริมศาสนาและศิลปวัฒนธรรม
7. การร่วมมือกันในการพัฒนาชนบทของหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ
8. การพัฒนาระบบงานบริหารและสนับสนุน

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันสำคัญสถาบันหนึ่งของชุมชน ที่มีอยู่ครอบคลุมเกือบทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ บุคลากรซึ่งเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษาเหล่านี้มีอิทธิพลทางด้านจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2523 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา มีผลให้ระบบการบริหารการประถมศึกษาเปลี่ยนเป็นการบริหารงานโดยคณะบุคคล ในระดับภูมิภาค ประกอบด้วยคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดในระดับจังหวัด และคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอในระดับอำเภอ ส่วนการบริหารงานในระดับตำบลนั้น มีลักษณะการบริหารงานในระบบกลุ่มโรงเรียน ซึ่งกล่าวในระเบียบของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2522 และพ.ศ.2529 โดยใช้การบริหารร่วมกันเป็นคณะ เพื่อระดมสรรพกำลังจากบุคคล งบประมาณและแผนงานในการบริหาร

กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละกลุ่มประกอบด้วยโรงเรียน 1 ถึง 10 โรงเรียน ซึ่งแบ่งกลุ่มตามภูมิศาสตร์ เพื่อสะดวกทางวิชาการและการบริหาร คณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ทุกโรงเรียนภายในกลุ่มเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และตัวแทนของข้าราชการครูผู้สอนจำนวนครึ่งหนึ่งของกรรมการโดยตำแหน่งเป็นกรรมการ โดยที่ตำแหน่งประธานกลุ่ม มาจากการเลือกตั้งของครูในกลุ่มโรงเรียน ส่วนตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้เลือก

โรงเรียนประถมศึกษาที่มีอยู่กระจายกันทั่วประเทศโดยเฉลี่ยตำบลละ 5 โรงเรียน นอกจากจะมีหน้าที่จัดการศึกษาภาคบังคับแก่นักเรียนในโรงเรียนแล้ว ยังมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาแก่ประชาชนนอกโรงเรียนด้วย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีงานที่ต้องปฏิบัติ 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ และการเงิน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้เห็นความสำคัญ ในอันที่จะตอบสนองนโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาล จึงกำหนดให้งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็น 1 ใน 6 งานของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน และได้เสนอโครงการตัวอย่างไว้ 8 โครงการ คือ โครงการกรรมการการศึกษา โครงการสมาคม/มูลนิธิ โครงการวันสำคัญ โครงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน โครงการคัดเลือกบุคคลดีเด่น/วันศิษย์เก่า โครงการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน โครงการประชาสัมพันธ์ โครงการศึกษาชุมชน เป็นต้น

การที่สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นงานสำคัญงานหนึ่งนั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 หน้า 33) เมื่อรัฐบาลมีนโยบายพัฒนาชนบทที่ยากจนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนที่ 5 ปีพ.ศ. 2525-2529 และให้สักระทรวงหลักจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ในพื้นที่เป้าหมาย 38 จังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้รับมาดำเนินการ 1 โครงการคือ โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน (กศ.พช.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านพื้นที่เป้าหมาย เป็นศูนย์กลางในการช่วยพัฒนาชุมชน ในเขตชนบทยากจนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาตนเองและสังคมเพื่อคุณภาพชีวิต
2. ส่งเสริมให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนที่โรงเรียนรับผิดชอบ
3. เพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจ ให้เกิดความตระหนัก และความจำเป็นในการพัฒนาชุมชน โดยการพึ่งตนเอง
4. ให้รู้จักคัดเลือกและพัฒนาผู้นำ ให้ได้ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละและมีคุณสมบัติของนักพัฒนา

5. ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ในด้านอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
6. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นแหล่งข่าวสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน
7. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ประสานงาน ตลอดจนบริการด้านวิชาการและอาชีพเพื่อพัฒนาชนบท
8. ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์ส่งเสริมการกีฬานันทนาการ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ได้มีการกำหนดโครงการย่อยไว้ 13 โครงการ คือ จัดฝึกอบรมแบบเข้มแก่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในส่วนภูมิภาค จัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนาคนในชนบทยากจน จัดศูนย์บริการข่าวสาร จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในหมู่บ้าน จัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางบริการด้านการศึกษาอาชีพ ศิลปะ กีฬานันทนาการและข่าวสาร ส่งเสริมและประเมินผลโรงเรียนดีเด่น จัดประชุมสัมมนาประเมินผล สร้างเครื่องมือประเมินผล ผลิตภัณฑ์การสอนวิชาชีพ รับโรงเรียนอาสาสมัคร ผลิตสื่อ ผลิตเอกสาร และผลิตวารสาร

การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะการศึกษานอกระบบโรงเรียน-โรงเรียนประถมศึกษาเองมีความพร้อม เพราะเป็นหน่วยงานอยู่ระดับพื้นที่ ซึ่งใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด มีอาคารสถานที่และครูพร้อม แต่โรงเรียนประถมศึกษา ที่มีอยู่ทั่วไปยังขาดปัจจัยดำเนินการบางส่วน (เล่มที่ ระหว่างบ้าน 2524 หน้า ก) โดยเฉพาะครูในโรงเรียนยังมีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียนไม่เพียงพอที่จะจัดบริการแก่ชุมชนได้ ส่วนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษานอกระบบซึ่งรับผิดชอบต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ประชาชนทุกรูปแบบ แม้จะมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและสำนักงานในส่วนภูมิภาครับผิดชอบ แต่ก็ยังเป็นหน่วยงานในระดับจังหวัด ไม่มีบุคลากรเพียงพอที่จะลงไปปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ให้ครอบคลุมทั่วถึง ได้

การดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 รัฐบาลเห็นว่าการจัดการศึกษาตามโครงการเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโดยรวม จึงให้มีการขยายงานออกไปให้ทั่วถึง โรงเรียนประถมทั่วประเทศในปี พ.ศ.2534 แม้จะมีการเร่งรัดการขยายโครงการแต่การจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการมีน้อยมาก ไม่เป็นไปตามสัดส่วนของปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นประการหนึ่ง โรงเรียนประถมศึกษามิใช่หน่วยงานเดียวที่จะดำเนินการจัดการศึกษาหรือให้ความรู้แก่ชุมชนในการพัฒนา แต่ยังมีหน่วยงานในระดับพื้นที่อีกหลายหน่วยงาน ที่ดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ การจะให้หน่วยงานต่าง ๆ มาร่วมมือช่วยเหลือการพัฒนาชุมชนโดยรวม และเกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อการประสานสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรมีการศึกษากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดถึงรูปแบบการร่วมมือประสานกัน และปัจจัยองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความร่วมมือกันของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการประสานงานจัดการศึกษานอกระบบในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนที่มีระดับการประสานงานแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยหรือเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อระดับการประสานงานจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงรูปแบบการประสานงานที่หน่วยงานต่าง ๆ ทำงานร่วมกันในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการต่อไป
2. ทราบลักษณะกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่จัดให้แก่ชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อไป

3. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริม และเป็นอุปสรรคต่อการประสานงานในระดับต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากร หน่วยในการวิเคราะห์สำหรับการศึกษานี้คือ โรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจนซึ่งจะใช้ประชากรจากโรงเรียนในโครงการ กศ.พช. ของจังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ.2530 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนในโครงการรวม 28 โรงเรียน ทำการศึกษาข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่เดือนตุลาคม 2530 ถึงเดือนกันยายน 2531

เนื้อหา

1. ศึกษารูปแบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานตามแนวคิดของ ทอมป์สัน (Thompson) ซึ่งแบ่งรูปแบบออกไปเป็น 5 รูปแบบ คือ การประสานงานในแนวตั้ง หรือ การประสานงานโดยอำนาจ การประสานงานโดยแผนหรือข้อตกลงแบบเป็นระบบ การประสานงานโดยแผนหรือข้อตกลงแบบมีองค์กรหลัก การประสานงานโดยการปรับตัวเข้าหากันแบบมีองค์กรหลัก การประสานงานโดยการปรับตัวเข้าหากันแบบปิด

2. ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่จัดให้แก่ชุมชน ที่มีระดับการประสานงานแตกต่างกัน คือ การประสานงานระดับมาก การประสานงานระดับน้อย และไม่พบว่ามี การประสานงาน

3. ศึกษาปัจจัยหรือเงื่อนไขการประสานงานตามแนวคิดของ บีล (Beal) จำนวน 20 ข้อ ดังนี้

1. เมื่อปัญหาในการประสานงานและเป้าหมายเป็นที่เข้าใจ และยอมรับจากหน่วยงาน
2. เมื่อมีการวิเคราะห์ปริมาณ และคุณภาพของทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้
3. เมื่อได้พยายามวิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไขอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
4. เมื่อมีการเน้นแก้ปัญหาเพื่อผู้รับบริการ
5. เมื่อมีการเน้นเป้าหมาย มากกว่าวิธีการ

6. เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ สามารถติดต่อกันได้อย่างเป็นระบบ
7. เมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจในระดับสูง และ โยง ไปสู่การปฏิบัติได้
8. เมื่อหน่วยงานสัมพันธ์กันใน โครงสร้างและการปฏิบัติ
9. เมื่อมีการตกลงร่วมกันใน เป้าหมายอันสนับสนุนซึ่งกันและกัน
10. เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ ยอมรับว่าจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากกว่าต่างคน

ต่างทำ

11. เมื่อแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานแต่ละหน่วยมีทรัพยากรเฉพาะอย่าง และนำมาแลกเปลี่ยนกันได้

12. เมื่อหน่วยงานเห็นความจำเป็นที่จะต้องทำชื่อเสียงให้ดีขึ้น
13. เมื่อมีโอกาสเข้าร่วมกับหน่วยงานที่มีสถานภาพสูงกว่า หรือสำคัญกว่า
14. เมื่อเกรงว่าจะไม่ได้ร่วมโครงการที่มีคุณค่าสูง
15. เมื่อเกรงว่าหน่วยงานอื่นจะเข้ามาทำหน้าที่แทน
16. เมื่อโครงการที่ร่วมเปิดโอกาสให้สามารถขยายขอบเขตกิจกรรม
17. เมื่อเจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการประสาน

งานดีพอ

18. เมื่อมีข้อผูกพันระหว่างหน่วยงานที่จะต้องประสานงาน
19. เมื่อสามารถจัดระบบแลกเปลี่ยน (Exchange System) ที่เสมอภาคกัน
20. เมื่อปัญหาหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เป็นที่ยอมรับจากผู้มีอำนาจหรือผู้บริหาร

ระดับสูง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประสานงาน หมายถึง การเตรียมการ การติดต่อสื่อสาร หรือการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการที่ใช้คนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันใช้วัสดุอุปกรณ์ ร่วมกันหรือบริหารงบประมาณร่วมกัน อย่างสอดคล้องสัมพันธ์ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ร่วมกันในการจัดการศึกษานอกระบบ

ระดับการประสานงาน หมายถึง ปริมาณความถี่ในการติดต่อกันระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้าร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบให้แก่ประชาชนแล้ววิเคราะห์เพื่อจำแนกการประสานงานออกเป็น 2 ระดับ คือ การประสานงานในระดับมากและการประสานงานในระดับน้อย

รูปแบบการประสานงาน หมายถึง รูปแบบการประสานงานตามแนวคิดของทอมป์สัน ซึ่งจำแนกออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการประสานงานในแนวตั้ง หมายถึง การกำหนดอำนาจหน้าที่แน่ชัดว่าองค์การระดับใดมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการสั่งการ
2. รูปแบบการประสานงานโดยแผนหรือข้อตกลงแบบเป็นระบบ(System) หมายถึง การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะตัดสินใจร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีบทบาทของตนร่วมกัน ตลอดจนมีการจัดสรรทรัพยากร การตัดสินใจตกลงใจอย่างเป็นระบบร่วมกัน
3. รูปแบบการประสานงานโดยแผนหรือข้อตกลงแบบมีผู้นำ (Dyadic) การประสานงานแบบนี้จะมีองค์การใดองค์การหนึ่งเป็นผู้นำในการประสานแผนกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. การประสานงานโดยอาศัยการปรับตัวเข้าหากันแบบแลกเปลี่ยนระหว่างองค์กรหลัก เป็นการปรับตัวเข้าหากันโดยมีการแลกเปลี่ยนจากองค์กรหลักไปยังหน่วยงานอื่น
5. การประสานงานโดยอาศัยการปรับตัวเข้าหากันแบบปิด หมายถึง การที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างก็แลกเปลี่ยนระหว่างกันและกันอยู่ทั่วไป

ลักษณะกิจกรรมการศึกษานอกระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนการสอนในระบบปกติของโรงเรียนใน 3 ประเภท คือ ประเภทข้อมูลข่าวสาร เช่น การให้ความรู้ข่าวสารทางเสียงตามสาย รถโฆษณา ทางหนังสือพิมพ์ ข่าวสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ประเภทการศึกษาพื้นฐาน เช่น การสอนชั้นอ่านออกเขียนได้ การศึกษาสายสามัญระดับต่างๆ ประเภทการศึกษาอาชีพ เช่น การฝึกทักษะอาชีพด้านต่างๆ กลุ่มสนใจ เป็นต้น

โรงเรียน กศ.พช. หมายถึง โรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท ยากจน ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2526-2530 จำนวน 28 โรงเรียน